

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองโดน

อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี

สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กันยายน 2567

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนายั่งยืนโดยแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดินร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 และสถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรีได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-2
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-2
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-4
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-8
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-1
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-5
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2

สารบัญ (ต่อ)

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-3
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	2-3
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี	2-5
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลหนองโดน อำเภอนองโดนจังหวัดสระบุรี ปี 2566	2-8
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี ปี 2566	2-9
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลหนองโดน อำเภอนองโดนจังหวัดสระบุรี ปี 2565	2-10
3-1	สมบัติดินตำบลหนองโดน อำเภอนองโดนจังหวัดสระบุรี	3-3
4-1	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี	4-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี	5-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี	6-6
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572	7-7
7-2	กิจกรรมที่ดำเนินการของส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-9
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-11

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-4
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี	2-1
2-2	สมุดของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี	2-7
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี	3-4
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี	4-4
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี	4-5
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี	6-8
7-1	การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี	7-6

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน...

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ดิน 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติได้กำหนดให้ร้อยละ ของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดินเขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

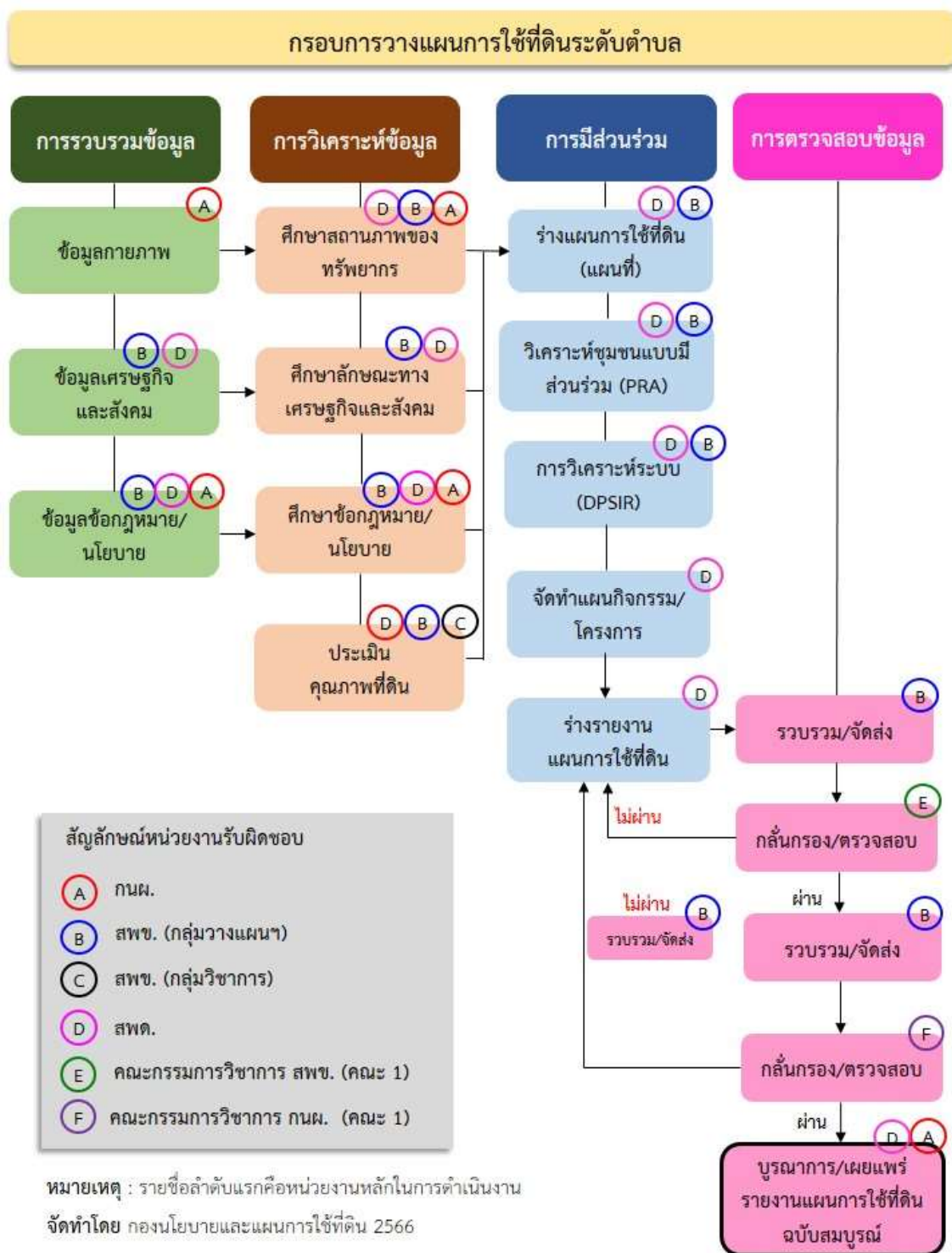

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีระบบสาธารณสุขปลอดภัยที่ครบครัน พัฒนาท้องถิ่นด้วยความมุ่งมั่นและโปร่งใส” (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโดน, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

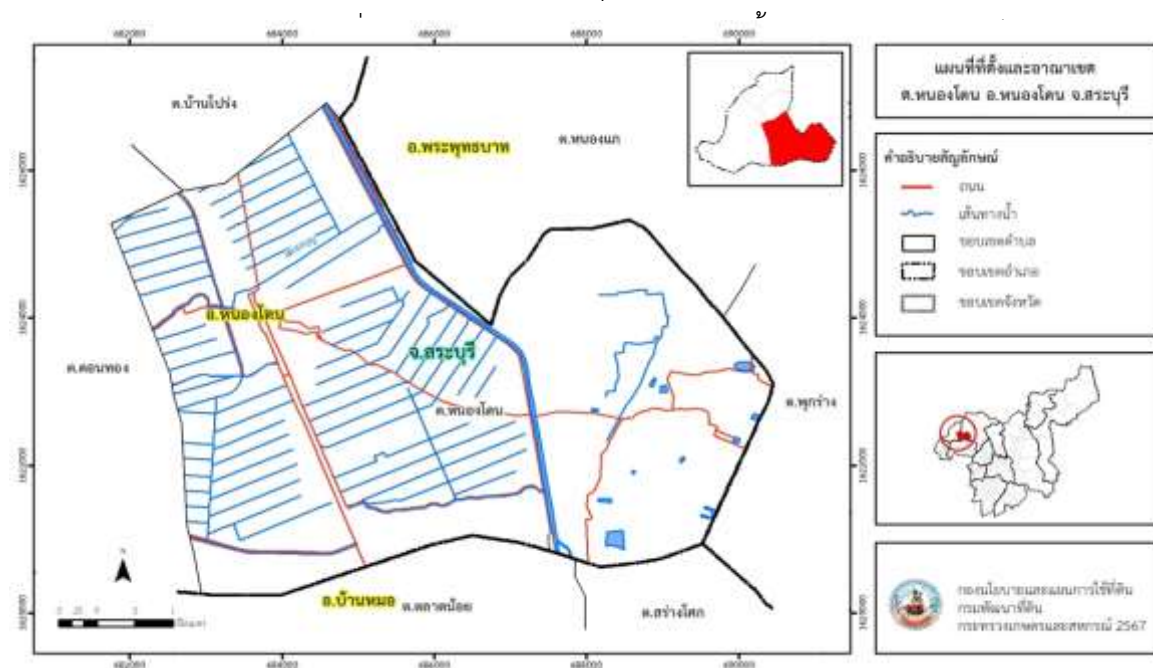

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี ตั้งอยู่ทางตอนกลางของอำเภอนองโดน มีพื้นที่ประมาณ 35.06 ตารางกิโลเมตร หรือ 21,911 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลดอนทอง ตำบลบ้านโป่ง อำเภอนองโดน
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลลาดน้อย ตำบลสร้างโคก อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลหนองแก ตำบลพุ่มรางอำเภพระพุทบาท จังหวัดสระบุรี

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านตลาดใหม่	หมู่ที่ 7 บ้านหนองสนโ
หมู่ที่ 2 บ้านศรีนวลตอยาง	หมู่ที่ 8 บ้านคร้าว
หมู่ที่ 3 บ้านคลองบุญ	หมู่ที่ 9 บ้านหนองโดน
หมู่ที่ 4 บ้านตลาดเก่า	หมู่ที่ 10 บ้านป่าแหน
หมู่ที่ 5 บ้านโคกสะอาด	หมู่ที่ 11 บ้านตอยาง
หมู่ที่ 6 บ้านหนองระกำ	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีคลองธรรมชาติ คลองขุด คลองชลประทานไหลผ่านที่สำคัญ เช่น คลองกระทุ่มไบมันคลองบุญคลองโรงกลาง ห้วยส้มป่อย

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) พบว่า ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

อุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 28.4 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 36.7 องศาเซลเซียสในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 20.2 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,083.0 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 105 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายนมีปริมาณฝน 233.4 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 17 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ETO) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนมิถุนายนถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

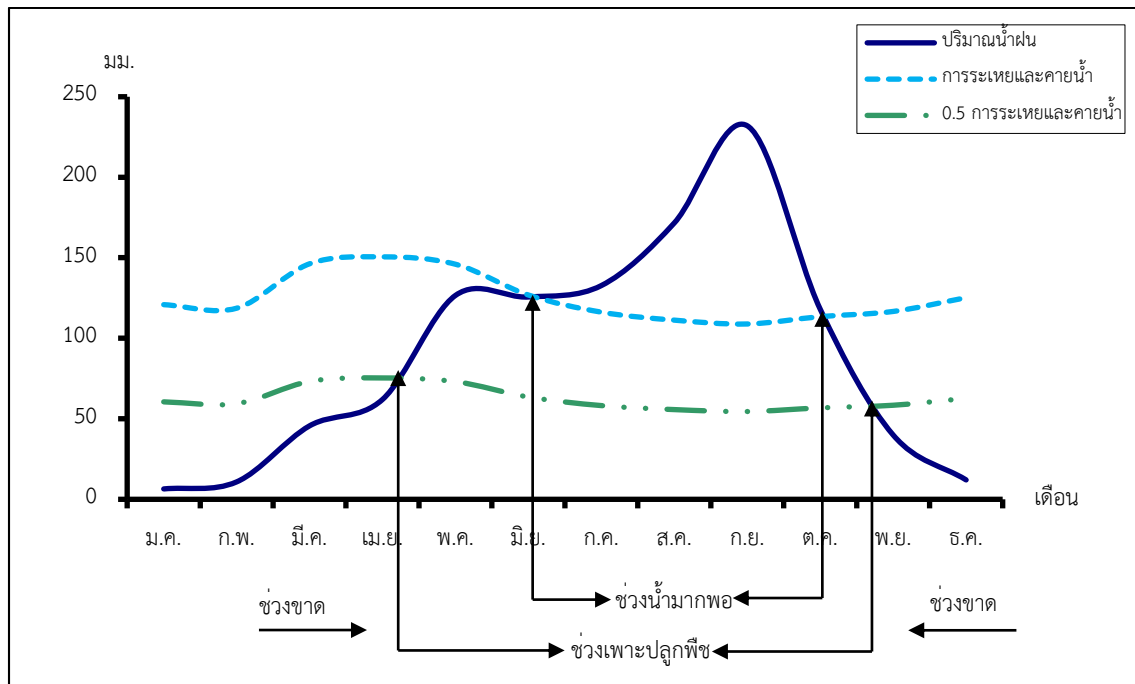
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดพระนครศรีอยุธยา¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันที่ฝนตก	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ²	ปริมาณฝนใช้การ ²
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	(มม.)
ม.ค.	20.2	32.9	26.1	68.0	6.4	1.1	120.9	6.3
ก.พ.	22.3	34.6	27.9	70.0	12.2	1.4	119.3	12.0
มี.ค.	24.3	35.9	29.5	72.0	46.5	4.3	146.9	43.0
เม.ย.	25.0	36.7	30.2	73.0	60.8	6.1	151.2	54.9
พ.ค.	25.1	36.0	30.1	75.0	120.8	12.8	146.6	97.5
มิ.ย.	24.7	35.0	29.5	77.0	128.8	13.4	127.2	102.3
ก.ค.	24.5	34.1	28.9	78.0	133.4	14.8	116.9	104.9
ส.ค.	24.2	33.7	28.7	80.0	164.4	16.0	111.6	121.2
ก.ย.	24.1	33.2	28.3	83.0	233.4	17.8	108.9	146.2
ต.ค.	23.7	33.1	28.1	81.0	119.2	12.2	113.8	96.5
พ.ย.	22.3	33.1	27.4	75.0	43.6	4.4	116.7	40.6
ธ.ค.	20.5	32.4	26.1	68.0	13.5	1.3	124.9	13.2
เฉลี่ย	23.4	34.2	28.4	75.0	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,083.0	105.6	1,504.9	838.6

หมายเหตุ: ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่าสภาพการใช้ที่ดินตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรีซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดินประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 5,778 ไร่ หรือร้อยละ 26.37 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ทางรถไฟ โรงงานอุตสาหกรรม และหมู่บ้านบนพื้นราบ เป็นต้น

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 14,625 ไร่ หรือร้อยละ 66.75 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) พื้นที่เกษตรผสมผสาน มีเนื้อที่ 56 ไร่ หรือร้อยละ 0.26 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม
- 2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 9,326 ไร่ หรือร้อยละ 42.57 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว และนาร้าง
- 3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 3,383 ไร่ หรือร้อยละ 15.43 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ข้าวโพดเผือก และอ้อย เป็นต้น
- 4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 74 ไร่ หรือร้อยละ 0.34 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ยืนต้นผสม

5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 895 ไร่ หรือร้อยละ 4.08 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม มะม่วง และไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม เป็นต้น

6) พืชสวน มีเนื้อที่ 22 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก และไม้ดอก ไม้ประดับ

7) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 198 ไร่ หรือร้อยละ 0.90 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก

8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 671 ไร่ หรือร้อยละ 3.07 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลาและสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง

2.5.3 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 988 ไร่ หรือร้อยละ 4.51 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ คลองชลประทานบ่อน้ำในไร่นา และอ่างเก็บน้ำ

2.5.4 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 520 ไร่ หรือร้อยละ 2.37 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้า สลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ และทุ่งหญ้าธรรมชาติ

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	5,778	26.37
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,715	7.83
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	148	0.67
U405	ถนน	163	0.74
U406	ทางรถไฟ	1,945	8.88
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	1,805	8.24
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	2	0.01
A	พื้นที่เกษตรกรรม	14,625	66.75
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	56	0.26
A100	นาร้าง	122	0.56
A101	นาข้าว	9,204	42.01
A200	ไร่ร้าง	47	0.21
A202	ข้าวโพด	2,106	9.61
A203	อ้อย	439	2.00
A204	มันสำปะหลัง	5	0.02

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

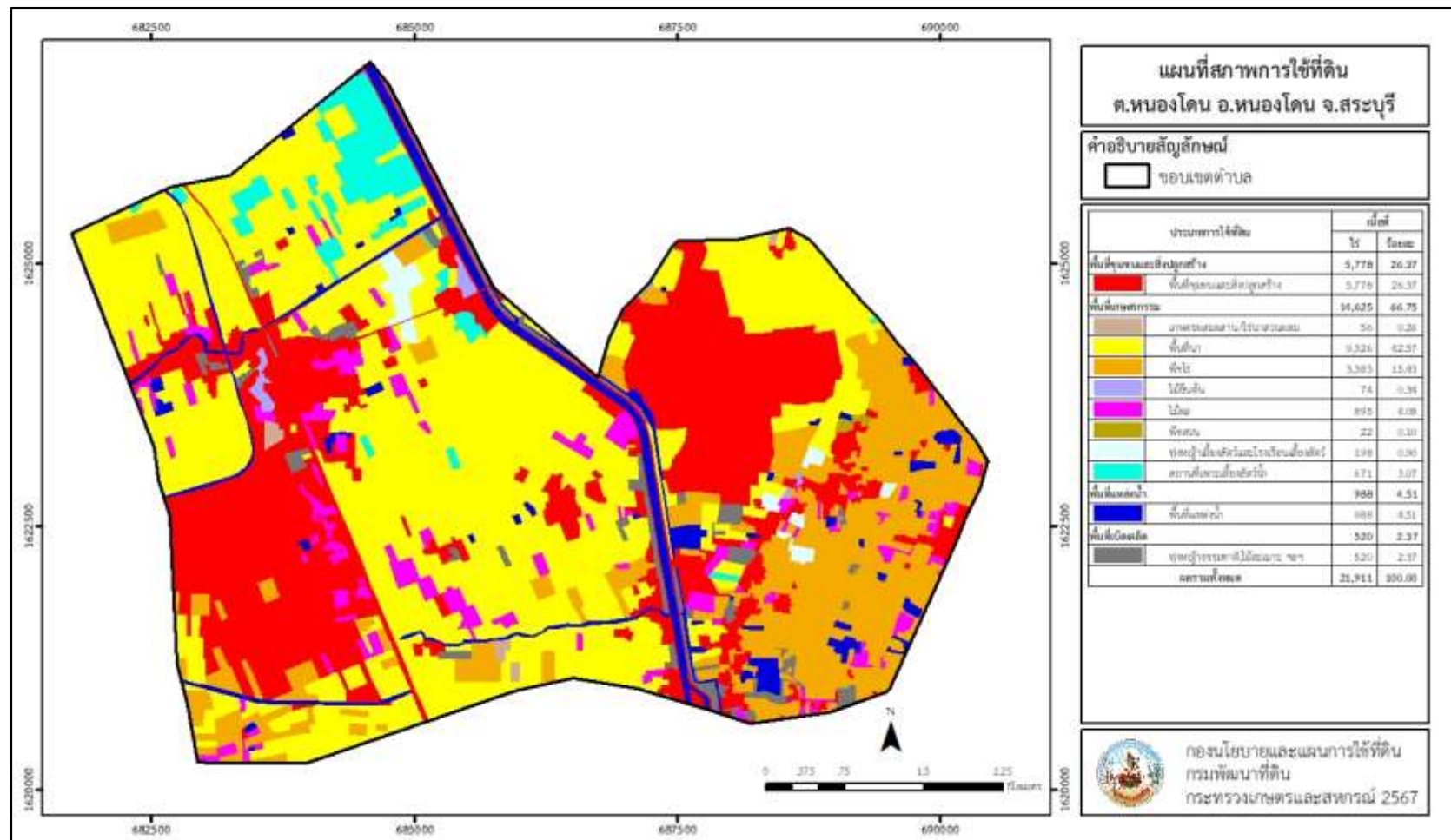
หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A228	ทานตะวัน	236	1.08
A236	เผือก	549	2.51
A301	ไม้ยืนต้นผสม	74	0.34
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	90	0.41
A401	ไม้ผลผสม	364	1.66
A405	มะพร้าว	57	0.26
A407	มะม่วง	295	1.35
A407/A411	มะม่วง/กล้วย	11	0.05
A411	กล้วย	60	0.27
A422	มะนาว	1	-
A424	มะขามเทศ	17	0.08
A424/A502	มะขามเทศ/พืชผัก	1	-
A502	พืชผัก	21	0.10
A503	ไม้ดอก ไม้ประดับ	1	-
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	198	0.90
A900	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง	10	0.05
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	661	3.02
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	520	2.37
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	103	0.47
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	417	1.90
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	988	4.51
W201	อ่างเก็บน้ำ	55	0.25
W202	บ่อน้ำในไร่นา	273	1.25
W203	คลองชลประทาน	660	3.01
ผลรวมทั้งหมด		21,911	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2567)

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดินตำบลหนองโดนอำเภอนองโดนจังหวัดสระบุรี

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลหนองโดน มีประชากรรวม 5,349 คน แยกเป็นชาย 2,609 คน เป็นหญิง 2,740 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 152.58 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,517 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 564 ครัวเรือน หรือร้อยละ 22.41 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,953 ครัวเรือน หรือร้อยละ 77.59 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลหนองโดน	2,517	2,609	2,740	5,349
หมู่ที่ 0 หนองโดน	4	11	3	14
หมู่ที่ 1 ตลาดใหม่	509	431	475	906
หมู่ที่ 2 ศรีนวลตอยาง	271	223	231	454
หมู่ที่ 3 คลองบุญ	161	251	257	508
หมู่ที่ 4 ตลาดเก่า	339	407	487	894
หมู่ที่ 5 โคกสะอาด	267	237	235	472
หมู่ที่ 6 หนองระกำ	263	185	191	376
หมู่ที่ 7 หนองสนโธ	84	108	107	215
หมู่ที่ 8 ครัว	141	182	186	368
หมู่ที่ 9 หนองโดน	282	300	302	602
หมู่ที่ 10 ป่าแห่น	115	142	145	287
หมู่ที่ 11 ตอยาง	81	132	121	253

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	2,517	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	564	22.41
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	1,953	77.59

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลหนองโดนอำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี มีพื้นที่รวมทั้งหมด 21,911 ไร่ และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,517 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-3) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 8.71 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของตำบล มีพื้นที่เกษตรกรรม 14,625 ไร่ หรือร้อยละ 66.75 ของเนื้อที่ตำบล (ตารางที่ 2-2) และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 25.93 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ปลูกไม้ยืนต้น เนื่องจากจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 564 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่งรองลงมา ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และเผือก เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์โดยส่วนใหญ่เลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย นอกจากนี้ยังมีการค้าขาย และรับจ้างทั่วไป

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกรมการพัฒนาชุมชน พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย ปีละ 296,936 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 95,971 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 215,053 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 69,506 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 81,883 บาท และรายได้นักศึกษามากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 26,465 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลหนองโดน	254,599	17,604	21,933	2,800	296,936	95,971	215,053	69,506
หมู่ที่ 1 ตลาดใหม่	188,560	0	5,142	0	193,702	56,668	172,613	50,498
หมู่ที่ 2 ศรีนวลต้อยาง	179,939	4,013	10,215	3,548	197,715	62,465	47,971	15,156
หมู่ที่ 3 คลองบุญ	319,000	48,500	10,740	3,000	381,240	115,527	234,500	71,061
หมู่ที่ 4 ตลาดเก่า	300,005	38,744	40,319	4,850	383,918	121,547	258,209	81,748
หมู่ที่ 5 โคกสะอาด	226,941	1,294	8,513	101	236,849	70,287	168,689	50,060
หมู่ที่ 6 หนองระกำ	137,956	25,850	12,092	6,593	182,490	77,234	179,782	76,088
หมู่ที่ 7 หนองสนโ	274,000	15,982	10,529	1,364	301,875	85,144	219,764	61,985
หมู่ที่ 8 ครัว	399,536	39,312	31,817	3,273	473,937	164,519	386,817	134,277
หมู่ที่ 9 หนองโดน	322,188	7,802	14,360	2,271	346,621	105,973	259,267	79,266
หมู่ที่ 10 ป่าแหน	233,444	4,391	15,778	954	254,567	91,898	188,100	67,903
หมู่ที่ 11 ต้อยาง	310,607	3,279	8,762	393	323,041	96,596	253,361	75,760

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่พบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่

ทั้งนี้เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลหนองโดน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี(พ.ศ. 2537-2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,083.0 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลหนองโดน มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองบุญ และห้วยส้มป่อย

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลหนองโดน มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 1 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 4 หน่วยแผนที่ดิน ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 1 หน่วยแผนที่ดิน คือ หน่วยแผนที่ดิน Bm-cA ชุดดินบ้านหมี่ มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 14,669 ไร่ หรือร้อยละ 66.95 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Lb-cA ชุดดินลพบุรี มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 236 ไร่ หรือร้อยละ 1.08 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Lb-gm-cA/b ดินลพบุรีที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันนา มีเนื้อที่ 3,800 ไร่ หรือร้อยละ 17.34 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Tk-md,br-clB ดินตาคลีที่เป็นดินลึกปานกลางและเป็นดินสีน้ำตาล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,206 ไร่ หรือร้อยละ 14.63 ของเนื้อที่ตำบล

ไม่พบปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี

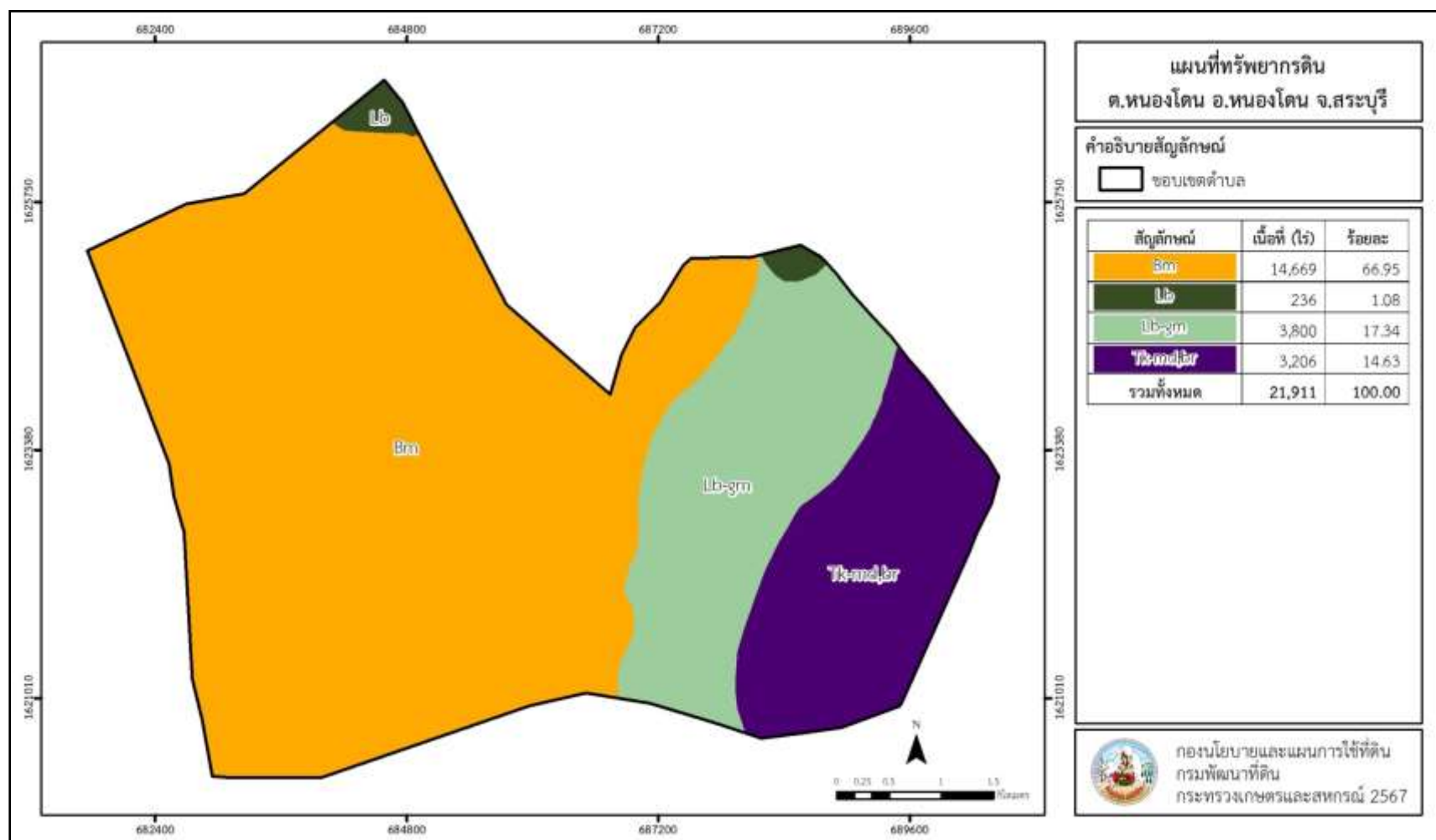
หน่วยแผนที่ดิน	ความลาด ชัน (%)	ความ ลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความ อุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัว เบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการ นำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความลึก ของ ชั้นจาโร ไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Bm-cA	0-2	>150	เลว	สูง	>20	>75	5.5-6.5	6.5-8.0	<2	-	14,669	66.95
Lb-cA	0-2	>150	ดี	สูง	>20	>75	6.0-7.0	7.0-8.0	<2	-	236	1.08
Lb-gm-cA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึง ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	>20	>75	6.5-8.0	6.5-8.5	<2	-	3,800	17.34
Tk-md,br-clB	2-5	50-100	ดี	สูง	>20	>75	7.0-8.0	7.0-8.5	<2	-	3,206	14.63
รวมทั้งหมด											21,911	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลหนองโดน คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) ระบบน้ำชลประทานไม่เพียงพอ
- 3) ต้นทุนการผลิตสูง
- 4) มีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกันมากขึ้น
- 5) พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เช่า
- 6) ขาดแรงงานภาคการเกษตร

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลหนองโดน มีความต้องการ 5 ประการ คือ

- 1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 3) ลดต้นทุนการผลิต
- 4) ลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช
- 5) หาเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาทดแทนการใช้แรงงานภาคการเกษตร

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 6 ประการ คือ

- 1.1) ดินเสื่อมโทรม
- 1.2) ระบบน้ำชลประทานไม่เพียงพอ
- 1.3) ต้นทุนการผลิตสูง
- 1.4) มีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกันมากขึ้น
- 1.5) พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เช่า
- 1.6) ขาดแรงงานภาคการเกษตร

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 6 ประการ คือ

- 2.1) เกษตรกรขาดการปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2) เกษตรกรบางรายขาดจิตสำนึกในการแบ่งปันน้ำ
- 2.3) ราคาต้นทุนการผลิตเพิ่มมากขึ้น
- 2.4) เกษตรกรใช้ความสะดวกในการผลิตพืช
- 2.5) เกษตรกรเปลี่ยนจากเจ้าของเป็นผู้เช่า
- 2.6) เกษตรกรในพื้นที่เป็นผู้สูงอายุ และขาดแรงงานในการจ้างภาคการเกษตร

3) สถานะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 6 ประการ คือ

- 3.1) ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
- 3.2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร/อุปโภค/บริโภค
- 3.3) ต้นทุนการผลิต
- 3.4) มลพิษ และสิ่งแวดล้อม
- 3.5) การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3.6) การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 6 ประการ คือ

- 4.1) ผลผลิตพืชต่ำลงทุนสูง
- 4.2) รายได้ของเกษตรกรลดลง
- 4.3) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต
- 4.4) สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ
- 4.5) การใช้โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเข้าไปช่วยแก้ปัญหา
- 4.6) ขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง และช่วงฝนทิ้งช่วง

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

พื้นที่ราบ

- 5.1) จัดรูปแบบนาลักษณะที่ 1,2,3
- 5.2) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด
- 5.3) ปรับปรุงดินกรดด้วยวัสดุปรับปรุงดิน (ปูนโดโลไมท์)
- 5.4) การพัฒนาแหล่งน้ำ
- 5.5) การไถกลบตอซัง
- 5.6) การใช้สารอินทรีย์เพื่อลดการใช้สารเคมี

5.7) การใช้ประโยชน์ตามคำวิเคราะห์ดิน

อนาคต

- (1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
 - (2) ส่งเสริมให้ทำการเกษตรแบบผสมผสาน
 - (3) ส่งเสริมทำการเกษตรแบบ 4.0
 - (4) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตร
- ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรีมีการเพาะปลูกพืชดังนี้

- 1) ข้าวนาปี-ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนธันวาคมและจะปลูกพืชตระกูลถั่ว (ปอเทือง, ถั่วเขียว) ระหว่างเดือนธันวาคมถึงเดือนกรกฎาคม
- 2) ข้าวนาปรัง เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปรัง ระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนเมษายน
- 3) เกษตรผสมผสานหรือไร่นาสวนผสม ดูแลและเก็บเกี่ยวได้ตลอดปี ขึ้นอยู่กับพืชที่ปลูก หรือ ประมง และปศุสัตว์

เดือน ระบบเกษตร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
พื้นที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และระบบน้ำชลประทานไม่เพียงพอ												
ข้าวนาปี-ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์						ข้าวนาปี					
ขานาปี-ขานา ปรัง	ข้าวนาปรัง						ข้าวนาปี					
เกษตรผสมผสาน	ไม้ผล, นาข้าว, ไม้ยืนต้น, ไม้ดอกไม้ประดับ, พืชผัก, พืชสมุนไพร, ประมง และปศุสัตว์											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ Food and Agriculture Organization of the United Nations หรือ FAO ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้น ๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิตและคำรณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว พืชผัก

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี

หน่วยที่ดิน	ข้าว	พืชผัก
Bm-cA	S1	N
Lb-cA	S3o	S1
Lb-gm-cA/b	S2o	S1
Tk-md,br-clB	S3o	S2r

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาวะการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของการประเมินการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ที่เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติเขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการ

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรีสามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตประมง เขตปศุสัตว์ เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ และเขตพื้นที่อื่นๆ มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือพื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 4 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูงประเภทที่ 1 และ 2 และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ มีเนื้อที่ 13,757 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 62.79 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมขั้นดี พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุดที่ตำบล เนื่องจากมีระบบชลประทานและดินดี สามารถส่งน้ำช่วยในการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรนอกฤดูฝน โดยเฉพาะการปลูกข้าว ส่งผลให้มีศักยภาพของที่ดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา มีเนื้อที่ 7,763 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 35.43 ของเนื้อที่ตำบลเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมสูงถึงปานกลาง และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าวโพด และพืชตระกูลถั่ว

(2) เขตปลูกไม้ผล มีเนื้อที่ 3 ไร่หรือคิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบลปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผลโดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่มะม่วง มะพร้าว กล้วย มะขามเทศไม้ผลผสม และพื้นที่ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม เป็นต้น

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมขั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) มีชลประทานดีแต่ดินไม่ดี และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) ไม่มีชลประทานแต่ดินดีมีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม ดัดข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการมีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา มีเนื้อที่ 344 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.57 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะนาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าวโพด และพืชตระกูลถั่ว

- เขตปลูกไม้ผล มีเนื้อที่ 662 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.02 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง มะพร้าว กล้วย มะขามเทศ มะนาว ไม้ผลผสม และพื้นที่ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม เป็นต้น

- เขตปลูกไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 61 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.28 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ไม้ยืนต้นผสม

- เขตปลูกพืชไร่ มีเนื้อที่ 788 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.60 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพด อ้อยเผือกทานตะวันมันสำปะหลัง และเป็นพื้นที่ไร่ร้าง เป็นต้น

- เขตปลูกพืชทางเลือก มีเนื้อที่ 51 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.23 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชทางเลือกโดยพืชทางเลือกที่ปลูก ได้แก่ พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ หรือเกษตรผสมผสาน เป็นต้น

(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา มีเนื้อที่ 283 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.29 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว และพื้นที่นาร้างปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล มีเนื้อที่ 172 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.79 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง มะพร้าว กล้วย มะขามเทศ มะนาว ไม้ผลผสม และพื้นที่ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม เป็นต้น

- เขตปลูกไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 8 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ไม้ยืนต้นผสม

- เขตปลูกพืชไร่ มีเนื้อที่ 2,285 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 10.43 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพด อ้อย เพื่อกทานตะวันมันสำปะหลัง และเป็นพื้นที่ไร่ร้าง เป็นต้น

- เขตปลูกพืชทางเลือก มีเนื้อที่ 17 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชทางเลือกโดยพืชทางเลือกที่ปลูก ได้แก่ พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ หรือเกษตรผสมผสาน เป็นต้น

3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำพื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสมพบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา มีเนื้อที่ 936 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.27 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่น้ำข้าวและพื้นที่นาร้าง ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล มีเนื้อที่ 58 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.27 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง มะพร้าว กล้วย มะขามเทศ มะนาว ไม้ผลผสมและพื้นที่ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม เป็นต้น

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ไม้ยืนต้นผสม

(4) เขตปลูกพืชไร่ มีเนื้อที่ 310 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.41 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพด อ้อย เพื่อกทานตะวันมันสำปะหลัง และเป็นพื้นที่ไร่ร้าง เป็นต้น

(5) เขตปลูกพืชทางเลือก มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชทางเลือกโดยพืชทางเลือกที่ปลูก ได้แก่ พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ หรือเกษตรผสมผสาน เป็นต้น

6.2.2 เขตประมง มีเนื้อที่ 670 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.06 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา และพื้นที่สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง

6.2.3 เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 198 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.90 ของเนื้อที่ตำบลเป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านปศุสัตว์ ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก

6.2.4 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 5,777 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 26.37 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ และอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิตมีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ มีเนื้อที่ 3,970 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 18.12 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัยหมู่บ้านบนพื้นราบ มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท ถนน ทางรถไฟ และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต มีเนื้อที่ 1,808 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 8.25 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

6.2.5 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 987 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.50 ของเนื้อที่ตำบลปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น อ่างเก็บน้ำบ่อน้ำในไร่นา และคลองชลประทานเป็นต้น

6.2.6 เขตพื้นที่อื่น ๆ มีเนื้อที่ 521 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.38 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ท้องทุ่งธรรมชาติ และทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ เป็นต้น

ทั้งนี้ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) หากมีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือปรับโครงสร้างของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่าง ๆ สามารถยกระดับเป็นเกษตรกรรมขั้นดีได้ เนื่องจากมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำไว้แล้ว โดยเฉพาะระบบชลประทาน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี

สัญลักษณ์	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
	1. เขตเกษตรกรรม	13,757	62.79
	1.1 เขตเกษตรกรรมชั้นดี		
	มีชลประทานและดินดี	7,766	35.44
2110	1.1.1 เขตทำนา	7,763	35.43
2120	1.1.2 เขตปลูกไม้ผล	3	0.01
	1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง		
	(ประเภทที่1) *มีชลประทานแต่ดินไม่ดี*	1,906	8.70
2211	1.2.1 เขตทำนา	344	1.57
2212	1.2.2 เขตปลูกไม้ผล	662	3.02
2213	1.2.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น	61	0.28
2214	1.2.4 เขตปลูกพืชไร่	788	3.60
2215	1.2.5 เขตปลูกพืชทางเลือก	51	0.23
	1.3 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง		
	(ประเภทที่2) *ไม่มีชลประทานแต่ดินดี*	2,766	12.62
2221	1.3.1 เขตทำนา	283	1.29
2222	1.3.2 เขตปลูกไม้ผล	172	0.79
2223	1.3.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น	8	0.04
2224	1.3.4 เขตปลูกพืชไร่	2,285	10.43
2225	1.3.5 เขตปลูกพืชทางเลือก	17	0.08
	1.4 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ		
	ไม่มีชลประทานและดินไม่ดี	1,320	6.02
2310	1.4.1 เขตทำนา	936	4.27
2320	1.4.2 เขตปลูกไม้ผล	58	0.27
2330	1.4.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น	5	0.02
2340	1.4.4 เขตปลูกพืชไร่	310	1.41
2350	1.4.5 เขตปลูกพืชทางเลือก	11	0.05

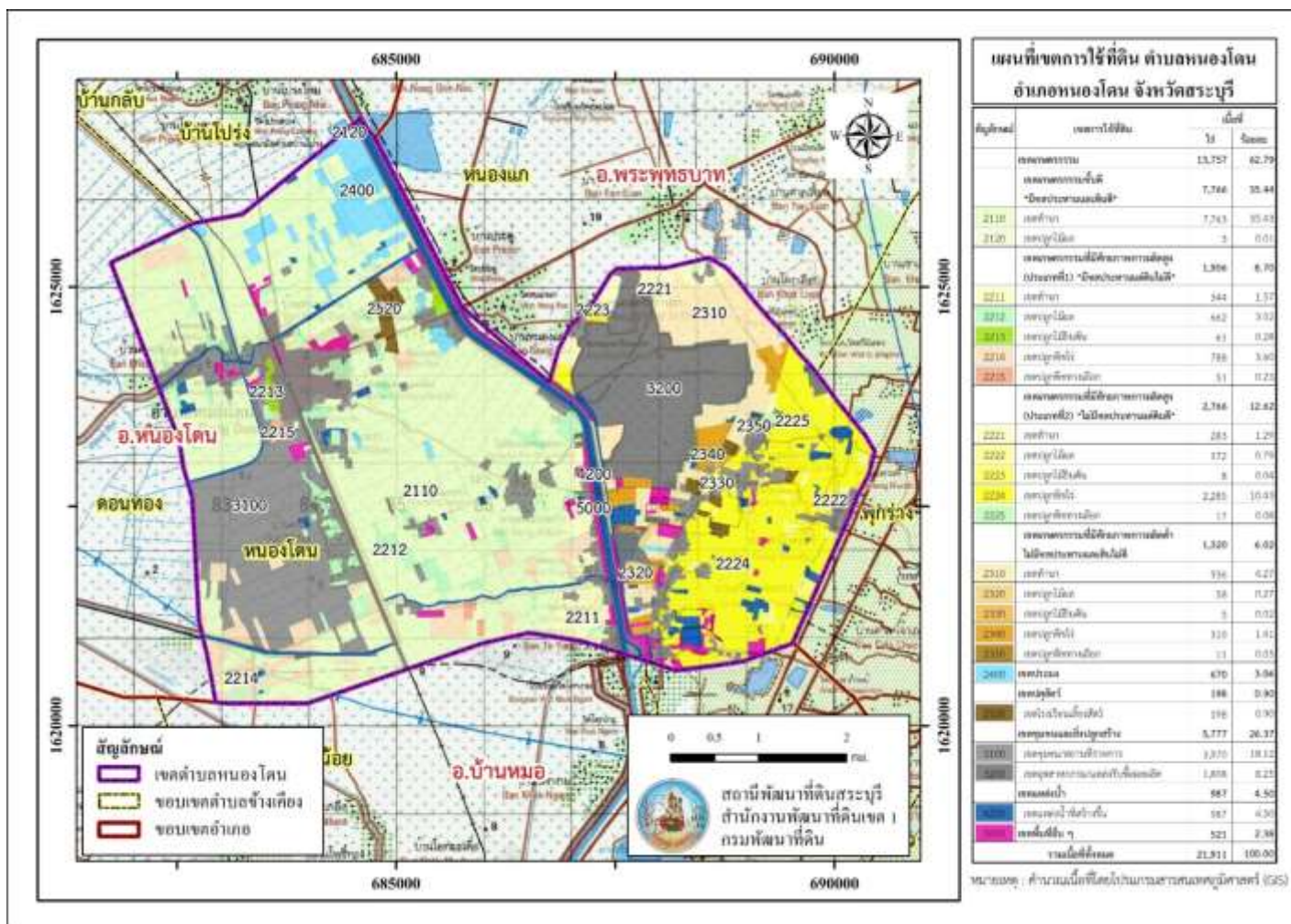
ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

สัญลักษณ์	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
2400	2. เขตประมง	670	3.06
	3. เขตปศุสัตว์	198	0.90
2520	3.1 เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	198	0.90
	4. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	5,777	26.37
3100	4.1 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	3,970	18.12
3200	4.2 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	1,808	8.25
	5. เขตแหล่งน้ำ	987	4.50
4200	5.1 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	987	4.50
5000	6. เขตพื้นที่อื่น ๆ	521	2.38
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		21,911	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรีแล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2571

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองโดนไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโดน เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผนและได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) พื้นที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดินดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (6) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (7) การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์
- (8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (9) โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่

2) การชะล้างพังทลายของดินมีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดินดังนี้

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1)เขตทำนา

- (1) ถ่ายทอดความรู้เรื่องการเพิ่มผลผลิตข้าว (กรมการข้าว)
- (2) สนับสนุนพันธุ์ข้าวที่ตรงตามความต้องการของเกษตรกร (กรมการข้าว)
- (3)ประกันราคาผลผลิตทางการเกษตร (กระทรวงพาณิชย์)
- (4)ควบคุมราคาปุ๋ยเคมี (กระทรวงพาณิชย์)
- (5)พักชำระหนี้ ลดดอกเบี้ย (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์)
- (6) ตลาดรับซื้อราคาดีและมั่นคง (กระทรวงพาณิชย์)
- (7) ถ่ายทอดความรู้เรื่องโรคและแมลง (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- (8) ถ่ายทอดความรู้การติดตั้งและใช้โซล่าเซลล์ (กระทรวงพลังงาน)
- (9) สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ผัก (กรมวิชาการ, กรมส่งเสริมการเกษตร)

2) เขตปลูกไม้ผล

- (1) ประกันราคาผลผลิตทางการเกษตร (กระทรวงพาณิชย์)
- (2) ควบคุมราคาปุ๋ยเคมี (กระทรวงพาณิชย์)
- (3) พักชำระหนี้ ลดดอกเบี้ย (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์)
- (4) ถ่ายทอดความรู้เรื่องการเพิ่มผลผลิตไม้ผล (กรมวิชาการ)
- (5) ตลาดรับซื้อราคาดีและมั่นคง (กระทรวงพาณิชย์)
- (6) ถ่ายทอดความรู้เรื่องโรคและแมลง (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- (7) ถ่ายทอดความรู้การติดตั้งและใช้โซล่าเซลล์ (กระทรวงพลังงาน)
- (8) สนับสนุนกล้าไม้ผล (กรมวิชาการ, กรมส่งเสริมการเกษตร)

3) เขตปศุสัตว์

- (1) สนับสนุนพันธุ์ไก่เนื้อ
- (2) สนับสนุนพันธุ์ไก่ไข่
- (3) สนับสนุนเปิดไข่

4) เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

- (1) ถ่ายทอดความรู้และสนับสนุนพันธุ์ปลาเบญจพรรณ (กรมประมง)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

- (1) ปรับปรุงระบบส่งน้ำในการทำการเกษตร (กรมชลประทาน)
- (2) ปรับปรุงคุณภาพน้ำอุปโภค บริโภค (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโดน)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาระบบน้ำชลประทานไม่เพียงพอปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และปัญหาด้านทุนการผลิตสูง

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลหนองโดน กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลหนองโดนในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ปัญหาระบบน้ำชลประทานไม่เพียงพอ (2) ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์และ (3) ปัญหาด้านทุนการผลิตสูง ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาระบบน้ำชลประทานไม่เพียงพอเกิดจาก (1) เกษตรกรที่อยู่บริเวณต้นน้ำขาดจิตสำนึกในการแบ่งปันน้ำ ไม่ยอมปล่อยน้ำให้เกษตรกรที่อยู่ปลายน้ำใช้ก่อน ทำให้น้ำไม่เพียงพอในการนำไปใช้ทางการเกษตร (2) ขาดการส่งน้ำจากกรมชลประทานในช่วงฤดูแล้ง เนื่องจากกรมชลประทานต้องกักเก็บน้ำไว้เพื่อการอุปโภคบริโภค (3) ไม่มีการปรับปรุงระบบส่งน้ำในการทำการเกษตร ส่งผลให้การไหลของน้ำช้า และไม่ทั่วถึง (4) มีประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น (5) เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อกักน้ำในดิน คงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจัดหาน้ำให้แหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ ดังนี้ (1) การปรับปรุงระบบส่งน้ำในการทำการเกษตร (2) การขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณะ (3) ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อการกระจายน้ำเพิ่มเติม (4) ขุดสระน้ำในไร่นา/บ่อตักตะกอน และ (5) สร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้ใช้ น้ำในระบบชลประทาน

ในกรณีของปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ซึ่งพบว่า ทรัพยากรดินทั้งตำบลอยู่ในชุดดินบ้านหมี่ (Banmi series: Bm) อยู่ในกลุ่มชุดดินที่ 1 ซึ่งพบในเนื้อที่ 21,714 ไร่ หรือร้อยละ 100 ของตำบลเป็น ดินลึก ดินบนเป็นดินเหนียว (1) เกษตรกรขาดการปรับปรุงบำรุงดิน มีการใช้ปุ๋ยเคมี และ สารเคมี ในปริมาณที่มาก (2) พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่ปลูกข้าว มีการทำนาปลังตลอดทั้งปี เนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในเขตชลประทาน ทำให้ไม่มีการพักนา (3) เกษตรกรขาดความรู้ในการปรับปรุงบำรุงดิน เกษตรกรบางรายทำการเกษตรแบบดั้งเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงการผลิตพืช (4) การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองโดน พบว่า ส่วนใหญ่ อยู่ระดับ 0-2 ซึ่งมี

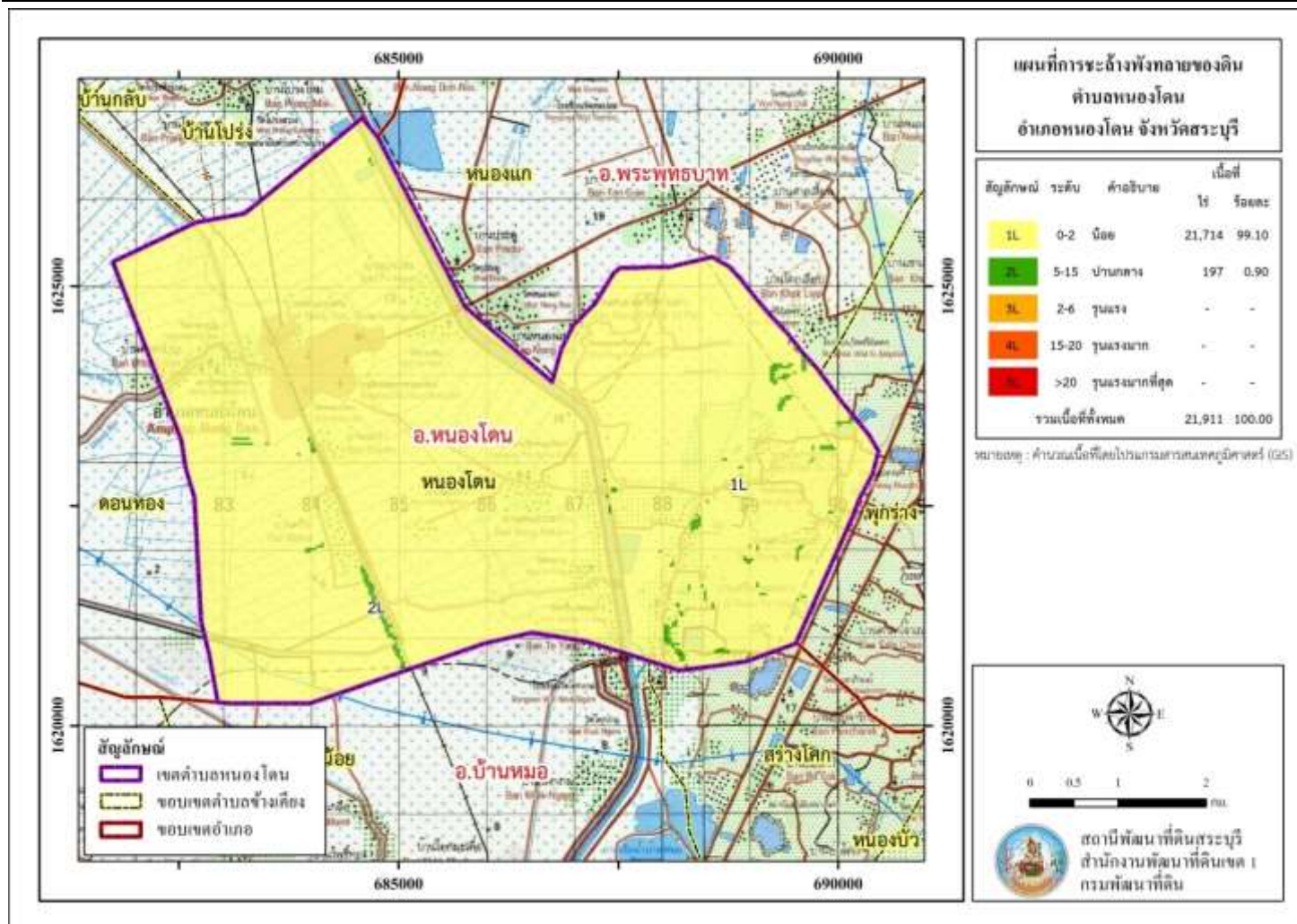

ระดับการชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดินน้อย เนื้อที่ จำนวน 21,714 ไร่ หรือร้อยละ 99.66 ของตำบล รองลงมาอยู่ระดับ 2-5 ซึ่งมีระดับการชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดินปานกลาง เนื้อที่ จำนวน 28 ไร่ หรือร้อยละ 0.34 (รูปที่ 7-1)วิธีการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน ได้แก่ การปรับปรุงโครงสร้างดิน โดยใช้ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสด (ปอเทือง) น้ำหมักชีวภาพและการไถกลบตอซัง การปรับปรุงทางเคมีของดิน โดยการเก็บตัวอย่างดินในพื้นที่ทำการเกษตร วิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับปรุงค่าความเป็นกรดเป็นด่างดิน โดยใช้ปูนโดโลไมท์ การรักษาหน้าดินด้วยการใช้วัสดุคลุมดิน การใช้พืชคลุมดิน รวมถึงการใช้หญ้าแฝก เพื่อช่วยเรื่องการอนุรักษ์ดินและน้ำ การรักษาความชื้นผิวดิน และเพิ่มจุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ให้แก่ดิน

ในกรณีของปัญหาต้นทุนการผลิตสูงเกิดจาก (1) ราคาปัจจัยที่เพิ่มสูงขึ้น ได้แก่ ค่าปุ๋ย ค่าน้ำมัน ค่าไฟฟ้า ค่าสารกำจัดศัตรูพืช และค่าเมล็ดพันธุ์ เป็นต้น ซึ่งเกษตรกรต้องการให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือควบคุมราคาสินค้าไม่ให้สูงเกินไป เนื่องจากเกษตรกรมีการจัดการเหมือนเดิม แต่ค่าใช้จ่ายในการผลิตพืชเพิ่มมากขึ้น ผลผลิตได้เท่าเดิม จึงส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้ลดลง (2) เกษตรกรไม่มีแนวทางในการลดต้นทุนการผลิต ในยุคปัจจุบันเกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่มีอายุเพิ่มมากขึ้น จึงจำเป็นต้องจ้างแรงงานหรือเครื่องจักรเข้ามาทำการเกษตรแทน รวมถึงมีการทำการเกษตรแบบดั้งเดิม ไม่มีการลดการใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมี ซึ่ง ณ ปัจจุบันมีราคาแพง เกษตรกรจะเน้นความสะดวก รวดเร็วในการผลิต ไม่มีการทำการเกษตรแบบประณีต จึงส่งผลทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น วิธีการแก้ไขและช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้ผลคือ เกษตรกรต้องให้ความร่วมมือที่จะปรับเปลี่ยนการทำการเกษตร โดยการเก็บตัวอย่างดินเพื่อวิเคราะห์ธาตุอาหารพืชในดิน และใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสด และน้ำหมักชีวภาพซึ่งเกษตรกรต้องผลิตใช้เอง และจัดการการไถกลบตอซัง จะช่วยในการปรับปรุงบำรุงดิน ลดต้นทุนค่าปุ๋ยเคมี ส่วนในเรื่องค่าสารกำจัดศัตรูพืชเกษตรกรสามารถลดการใช้สารเคมี ด้วยการผลิตและใช้น้ำหมักชีวภาพที่ได้จากการหมักสมุนไพรไล่แมลงร่วมกับสารเร่งซูเปอร์พด.7 ของกรมพัฒนาที่ดิน การผลิตสารชีวภัณฑ์ของกรมส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ การผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มา เพื่อแก้ปัญหาโรคพืช และผลิตเชื้อราบีวเวอเรีย หรือราขาว เพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืช ในส่วนค่าเมล็ดพันธุ์สามารถลดต้นทุนด้วยการเก็บเมล็ดพันธุ์ หรือขยายพันธุ์ไว้ใช้เอง รวมถึงการใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช(3) การบริหารจัดการกลุ่มในการซื้อปัจจัยการผลิต เกษตรกรตำบลหนองโดนรวมตัวกันตั้งเป็นแปลงใหญ่ข้าว จำนวน 3 แปลง แต่ในปัจจุบัน มีการรวมกลุ่มเพื่อจัดซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวเพียงอย่างเดียว ส่วนในเรื่องของปุ๋ยเคมี ยังไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อจัดซื้อ ส่งผลให้เกษตรกรแต่ละรายต้องซื้อปลีกซึ่งมีราคาที่แพงกว่าการซื้อในปริมาณที่มากซึ่งมีราคาถูกกว่า รวมถึงต้นทุนการผลิตอื่นๆ การรวมกลุ่มจะช่วยในเรื่องของอำนาจต่อรองทั้งเรื่องการซื้อปัจจัยการผลิต และการตั้งราคาขายผลผลิต

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2571

เขตการใช้ที่ดิน(เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ(บาท)
1. เขตเกษตรกรรมชั้นดี *มีชลประทานและดินดี* เขตทำนาเนื้อที่ 21,714 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	773,500
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	256,000
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	297,500
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	30,000
	1.6การรณรงค์ไถกลบตอซัง	190,000
	2. การชะล้างพังทลายของดิน	1,300,000
	2.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	300,000
	2.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน	1,000,000

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองโดน อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี

ตาราง 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน(เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ(บาท)
2. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) *มีชลประทานแต่ดินไม่ดี* เขตปลูกไม้ผลเนื้อที่ 197 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	163,750
	1.1 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	148,750
	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	15,000
	2. การชะล้างพังทลายของดิน	120,000
รวมเขตการใช้ที่ดิน	2.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	120,000
	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	937,250
	2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	1,420,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	2,357,250

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ดำเนินการของหน่วยงานอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ดำเนินการของหน่วยงานอื่น
1. เขตเกษตรกรรม 1.1 เขตเกษตรกรรมชั้นดี *มีชลประทานและดินดี* เขตทำนา เนื้อที่ 21,714 ไร่ 1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) *มีชลประทานแต่ดินไม่ดี* เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 197 ไร่	1) โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 2) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สนง.เกษตรจังหวัด) 3) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 4) โครงการส่งเสริมเกษตรผสมผสาน (สนง.เกษตรจังหวัด) 5) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 6) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 7) ถ่ายทอดความรู้เรื่องการเพิ่มผลผลิตไม้ผล และสนับสนุนพันธุ์กล้าไม้ (ศวพ.ลพบุรี) 8) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่(หน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) 9) โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (สนง.เกษตรจังหวัด) 10) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี (ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชจังหวัด) 11) ถ่ายทอดความรู้เรื่องการเพิ่มผลผลิตข้าว และสนับสนุนพันธุ์ข้าวที่ตรงตามความต้องการของเกษตรกร (ศูนย์วิจัยข้าวลพบุรี) 12) ประกันราคาผลผลิตทางการเกษตร (กระทรวงพาณิชย์,กระทรวงเกษตรและสหกรณ์,รัฐบาล) 13) ควบคุมราคาปุ๋ยเคมี (กระทรวงพาณิชย์) 14) พักชำระหนี้ ลดดอกเบี้ย (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์) 15) ตลาดรับซื้อราคาดีและมั่นคง (กระทรวงพาณิชย์, อบต.)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ดำเนินการของหน่วยงานอื่น
	16) ถ่ายทอดความรู้การติดตั้งและใช้โซลาร์เซลล์ (สนง.พลังงานจังหวัด) 17) สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ผัก (ศวพ.ลพบุรี, สนง.เกษตรจังหวัด) 18) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงานเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)
1.3 เขตปศุสัตว์ 1.4 เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	1) ถ่ายทอดความรู้และสนับสนุนพันธุ์สัตว์ ได้แก่ ไก่เนื้อ, ไก่ไข่ และเป็ดไข่ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด) 2) ถ่ายทอดความรู้และสนับสนุนพันธุ์ปลาเบญจพรรณ (สนง.ประมงจังหวัด)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
1.เขตเกษตรกรรม ชั้นดี	1.การปรับปรุงบำรุงดิน								154,700	154,700	154,700	154,700	154,700	773,500	
มีชลประทานและ ดินดี	การส่งเสริมการผลิตและการใช้ สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	100	500	51,200	51,200	51,200	51,200	51,200	256,000	พด.
เขตทำนา	การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง)	ตัน	2	2	2	2	2	10	59,500	59,500	59,500	59,500	59,500	297,500	พด.
เนื้อที่ 21,714 ไร่	การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน ด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	400	400	400	400	400	2,000	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	30,000	พด.
	การรณรงค์โลกปลอดของ	ไร่	100	100	100	100	100	500	38,000	38,000	38,000	38,000	38,000	190,000	พด.
	2.การชะล้างพังทลายของดิน								60,000	560,000	60,000	560,000	60,000	1,300,000	
	การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดิน และน้ำ	กล้า	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000	พด.
	การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม- ดอน	ไร่		200		200		400		500,000		500,000		1,000,000	พด.

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองโดน อำเภอนองโดน จังหวัดสระบุรี

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
1.เขตเกษตรกรรมที่มี	1.การปรับปรุงบำรุงดิน								32,750	32,750	32,750	32,750	32,750	163,750	
ศักยภาพการผลิตสูง	การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ย สด (ปอเทือง)	ตัน	1	1	1	1	1	5	29,750	29,750	29,750	29,750	29,750	148,750	พด.
(ประเภท 1)เขตปลูก ไม้ผล	การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน ด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พด.
เนื้อที่ 197 ไร่	2.การชะล้างพังทลายของดิน								24,000	24,000	24,000	24,000	24,000	120,000	
	การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ลุ่ม-ดอน	กล้า	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000	24,000	24,000	24,000	24,000	24,000	120,000	พด.
รวมเป็นงบประมาณ									271,450	771,450	271,450	771,450	271,450	2,357,250	

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. 2566. แผนที่ขอบเขตตำบล (ไฟล์ข้อมูล). กระทรวงมหาดไทย.

กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล

ปี 2565. แหล่งที่มา : <https://ebmn.cdd.go.th/>. 25 กุมภาพันธ์ 2567.

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล. แหล่งที่มา :

<http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2567. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 1 มีนาคม 2567

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.

บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพัก. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน (Qualitative Land Evaluations) สำหรับพืชเศรษฐกิจ. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา : https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop_1 มีนาคม 2567.

ที่ปรึกษา

นางนงนุช ศรีพุ่ม	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
นางมัทธนา ชัยมหาวัน	ผู้เชี่ยวชาญด้านวางระบบการพัฒนาที่ดิน
นางปวีณา ยงยีน	ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี
กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กลุ่มวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ดิน	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กลุ่มวิเคราะห์ดิน	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน	กรมพัฒนาที่ดิน

คณะผู้จัดทำ

นางสาวรวมพร มุลจันทร์	นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
นายสมเกียรติ เหลืองเจริญทิพย์	เจ้าพนักงานการเกษตรชำนาญงาน
นางสาวสายวรุณ แสนเมืองมูล	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
นางวรรณณา กรองทอง	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
ว่าที่ร้อยตรีหญิงทิพวรรณ หุ่นพงษ์	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
นางสาวกิติญา จำรูญทิพวรรณ	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
นายประวัตติ ศรีวิเชียร	นักวิชาการเกษตร
นางสาวมณีนีรัตน์ หอมหวล	นักวิชาการเกษตร
นายธเนศ คล้ายเมือง	นักวิชาการเกษตร
นางสาวปิยวรรณ รูปทอง	นักวิชาการเกษตร
นางสาวบุปผา อยู่ทิม	นักวิชาการเกษตร
นายวีระยุทธ คชวรรณ	เจ้าหน้าที่แผนที่ภาพถ่าย
สิบทิสรวิชัย ปันปวง	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน
นางสาวกัญญิกา อยู่ประเสริฐ	เจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์
นางสาวสุวรรณา สมนึก	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
นางสาวณัฐธัญญ์ ศาสลาจันทร์	เจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์
นางสายวรุณ นามวงษา	นักวิชาการเงินและบัญชี
นางสาวพรพรพรรณ อยู่ประเสริฐ	เจ้าหน้าที่ธุรการ

กรมพัฒนาที่ดิน

ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ

www.idd.go.th

สถานีพัฒนาที่ดินสระบุรี

Land Development Station, Saraburi Province

เลขที่ 36 หมู่ที่ 8 ตำบลพุทราไร่

อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี 18120

หมายเลขโทรศัพท์ 036-733126

E-mail : sri01@idd.go.th